

„EURÓPÁBÓL JÖTTÜNK”

VERSENYBEN A VILÁG
ÚJRAFELOSZTÁSÁÉRT

Készítette: Tomory Ibolya

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

7. ÉVFOLYAM

SZKA_207_05

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Kultúrák találkozása					
A	A tanulók 6 csoportban dolgoznak: a csoportok fele az őslakókat, fele a hódítókat képviseli. Közös tekintik az 1492, a Paradicsom meghódítása című film kiválasztott részletét, majd a szerepüknek megfelelően beszámolnak saját csoportjuk észrevételeiről. 15 perc	A kíváncsiság felkeltése Belehelyezkedés adott nézőpontba Szociális érzékenység Empátia Nyitottság	Frontális munka – filmnézés Csoportmunka – megbeszélés	D1 (Feladatkártyák)	P1 (A film VHS kazettán vagy DVD-n) A lejátszáshoz szükséges eszköz
I/b Az Újvilág kincsei					
A	A csoportok szerepet cserélnek, és két értéklisát készítenek: 1. Mi képvisel értéket az őslakosok számára? 2. Mi vonzza a hódítókat? Az azonos témán dolgozó csoportok egyeztetik a listáikat, majd a letisztázott két tablót kiteszik egymás mellé a falra. 10 perc	Meglévő ismeretek felidézése, mozgósítása Nézőpontváltás Kreativitás	Csoportmunka – ötletbörze, listakészítés	Történelmi atlasz A/3-as lapok Vastag filctollak Ragasztógyurma	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Hódítók és meghódítottak					
A	Az osztály két részre oszlik: egyik fele a hódító portugálokat, a másik fele egy afrikai királyság lakóit fogja személyesíteni. Mindkét csoport megkapja a D3 mellékletet, és választ egy vezetőt, aki irányítja a szerepvállalást és az előkészületet. Az útmutató alapján eljátszák a portugálok és az afrikaiak tárgyalását. (Itt van vége az első 45 percnak.) 20 perc	Egy tipikusnak tekinthető korabeli jelenet megidézése Kreativitás és fantázia Empátia Önkifejezés Szóbeli kommunikáció	Csoportmunka – felkészülés a játékra Drámajáték – egész csoportos improvizáció	D3 (Szituációs játék leírása)	
II/b Az őslakók a gyarmatosítás korában					
A	A modul megszakítása esetén szükség van rövid ráhangolásra. A tanulók az őslakosok helyébe képzelik magukat és átélik, ahogyan a hódítók megszállják az eddig sajátjuknak hitt földjüket. Mindenki megfogalmaz egy mondatot a nevükben. 5 perc	A korábban szerzett ismeretek felidézése Empátia Önkifejezés	Frontális munka – beszélgető kör		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Korabeli források					
A	A tanulók hat csoportot alkotnak. A csoportok fele a D3, másik fele pedig a D4 forrásszöveggel dolgozik. Közös elolvassák a szövegüket, és kiemelik belőle a kulcsszavakat. Az azonos szöveggel dolgozó csoportok ezután összeülnek, és közös listát készítenek azokról a jellemzőkről, amilyenek az egyik oldalán az indiánok, a másik oldalon pedig a fehérek látták a másik felet. A szövívők bemutatják egymásnak a kialakult két képet. 15 perc	Ismeretek szerzése források elemzése révén Szövegértés Lényegkiemelés Általánosítás Empátia	Csoportmunka – szövegelemzés és kulcsszavak kiemelése	D3 (Szemelvény) D4 (Szemelvény)	
II/d Verseny a világ újrafelosztásáért					
A	A tanulók P2 szempontok szerint, történelmi atlaszok segítségével összehasonlítják a nagy földrajzi felfedezések és a XIX. századi gyarmatosítás korának állapotát. 15 perc	Topográfiai ismeretek, együttműködés, szóbeli kommunikáció	Egyéni térképhasználat Frontális munka – irányított beszélgetés	Történelmi atlasz	P2 (Feldolgozási szempontok)
II/e Képek a gyarmatokról					
A	A tanár a gyarmatosításról készült karikatúrákat, és a témához kapcsolódó reklámrajzokat vetít ki. Közös elemzik és kommentálják a képeket. (Itt van vége a második 45 percnak.) 15 perc	A gyarmatosítás világát idéző képek elemzése Vizuális jelék megértése Összefüggések látása Szóbeli kommunikáció	Frontális munka – képelemzés, irányított beszélgetés		P3 (Kivetíthető képek) P4 (Feldolgozási szempontok)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/f Érdekegyeztetés					
A	A tanulók két beszélgetőkört alakítanak és megvizsgálják, milyen kompromisszumok megkötése lehetséges az őslakosok és a gyarmatosítók részéről – a területek közös, békés hasznosítása érdekében. A csoportok egy-egy csomagolópapíron rögzítik a gondolataikat, amiket aztán feltesznek egymás mellé a falra. 20 perc	Ismeretek rendszerezése Véleményalkotás Tolerancia Együttműködés Kompromisszumra való készség	Csoportmunka – ötletbörze	Csomagolópapír Vastag filctollak Ragasztógyurma	
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a „A halott ember”					
A	Összefoglalásképpen a tanulók megnézik egy olyan film részletét, amely a jelenben játszódik, de szorosan kapcsolódik a témához, majd reflektálnak a látottakra. 15 perc	Vizuális kultúra, filmelemzés, összefüggések keresése, tolerancia, egymásra figyelés	Frontális munka – filmrészlet megtekintése és irányított megbeszélés		P5 (Feldolgozási javaslatok) Film VHS kazettán vagy DVD-n, és a lejátszáshoz szükséges eszközök
III/b Értékelés					
A	A tanulók korábbi csoportjukban maradva, értékelik a foglalkozáson tapasztaltakat. A szóvivők röviden összefoglalják a csoportvéleményt, és ismertetik azt az osztállal. 10 perc	Visszajelzés adása a foglalkozásról Véleményalkotás Szóbeli kommunikáció	Csoportmunka – kis beszélgetőkörök, csoport szóförgő	Papír, írószer	

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 – Filmrészletek

1492 – A Paradicsom meghódítása (DVD vagy videó)

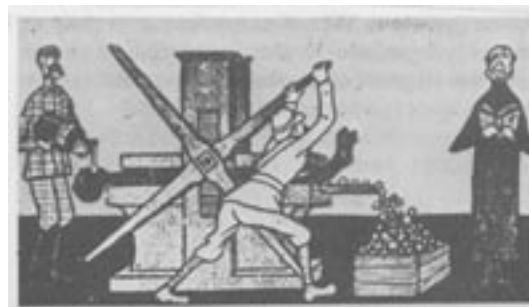
56'00-1'00'45-ig

Kolumbusz és társai az erdőben először találkoznak az „indiánnokkal”. Az őslakók és a hajósok ismerkedése a faluban. A közös vadászat.

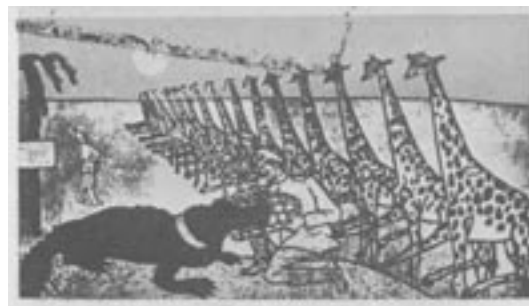
P2 – Megfigyelési szempontok a térképek összehasonlításához

- Figyeljétek meg az első gyarmatokat! Kik és mely földrészeken hódítottak? Milyen nyelveken beszélnek ma ezeken a területeken?
- Mely földrészeket nem érintett még a gyarmatosítás?
- A XIX. században mely európai országokat neveznétek nagyhatalomnak? Ezek közül melyiknek van a legnagyobb gyarmatbirodalma? Vannak-e még felosztható területek?
- Mely európai nagyhatalom maradt ki a világ újrafelosztásából? Hogyan szerezhette ez az állam területeket?

P3 – Kivetíthető képek (külön mappában)

Az első karikatúra azt ábrázolja, hogy az angolok aranyat préselnek ki a bennszülöttekből, miközben whiskyvel és Bibliával táplálják őket.

A második képen a precíz németek még a zsiráfokat is sorba állítják, és a krokodilnak is szájkosarat adnak.

A gyarmatok világa a francia Banania csokoládé hirdetéseit is megihlette. A valóság azonban háttérbe szorult: A francia afrikai gyarmatokon többnyire 1945-ig fennmaradt a kényszermunka.

Mexikó és Közép-Amerika indiánjai már az Újvilág felfedezőinek megérkezése előtt kedvelték és fogyasztották a kakaót. A képen az értékes nedűt a gyarmatosítók csészéibe a fekete rabszolgák töltögetik

Marokkót felnégyelik a mohó nagyhatalmak

(Forrás: Závodszy Géza: *Történelem a középiskolák III. osztálya számára*. Budapest, 1996. 215. o.

Birodalmak és távoli gyarmatok. Új Képes Történelem. Budapest, 1992. 40, 48. o.)

P4 – Megfigyelési szempontok a karikatúrákhoz, reklámokhoz

1. Mit jelképez a Biblia? Mi lehet a feladata az egyháznak a gyarmatokon? Miért éppen az alkoholt vetik be az őslakókkal szemben? Hallottatok-e arról, hogy bizonyos népcsoportok miért kapnak heveny alkoholmérgezést már egy kis mennyiségtől is? (= Hiányzik a szervezetükből egy bizonyos enzim.)
2. Mire emlékeztetnek ezek a fegyelmezett zsiráfok? Miért pont ezzel jellemzi a németeket a rajzoló?
- 3-4. A következő két kép nem karikatúra, ezért a gyarmatlakók is másképp jelennek meg. Hogyan? Miért?
5. Mely nagyhatalmak érdekei ütközhetnek Marokkó térségében? Mi lehet Marokkó későbbi sorsa? Tudja-e valaki, hogy ki lett a küzdelem győztese? Ma is annak az államnak a nyelvét használják...

P5 – Filmrészlet feldolgozási szempontokkal

Jim Jarmush: *A halott ember* c. film egy részlete

Az a rész, amikor „Senki” (Nobody) elmeséli, miért nincs a törzsével. kb. 46’–50’

Javaslatok a feldolgozáshoz:

Mit fogalmaz meg Senki?

- Milyen kiszakadni a saját közösségből, és szembenézni egy idegen kultúrával? Milyen nehézségekkel kell megküzdenie?
- Mit lát benne a fehér ember? Mit lát ő a fehér emberben? Mit látnak az indiánok Senkiben, mikor visszatér közéjük?
- Vajon miért űzik el? Miért lesz magányos vándor? Miért nevezi Senkinek magát? (Törzse számára „fehér emberré vált”, mert elvesztette indián valóját. A fehér ember számára viszont továbbra is idegen.)